

ФЕЙСБУК-СТОРІНКА:
COSSACKLANDUA

Козацький край

№ 3 (143),
вересень 2025 року

НАШІ - В КІНО!

ПОЛЯРНИЦЯ З КАНЕВА І ПІЛОТ З УМАНІ –
СЕРЕД ГОЛОВНИХ ГЕРОЇВ ДВОХ ГОЛОВНИХ
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ФІЛЬМІВ ВЕРЕСНЯ,
В КІНОТЕАТРАХ ВСІЄЇ УКРАЇНИ

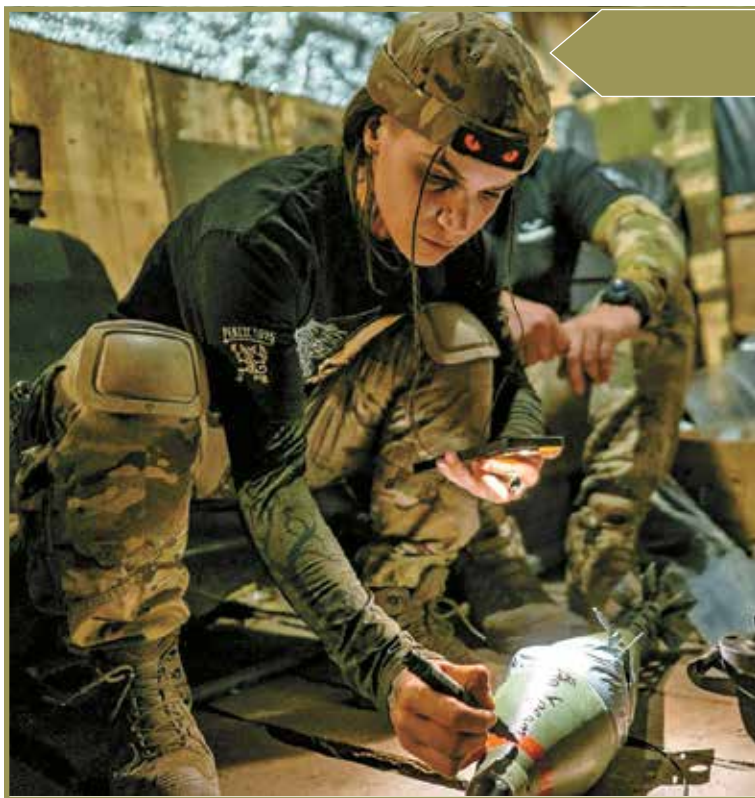
ФОТОФАКТ

Військові з Черкащини відправили послання світу: Британії передали через принца Гаррі, а росії – на боезаряді...

Черкащанин Артем Лукашук (в часи АТО – десантник, а під час повномасштабної війни – боєць 118-ї окремої бригади ТрО) зустрівся з британським принцом Гаррі під час його першого візиту до Києва і подарував йому прапор тероборонівців з Черкащини. До речі, це вже третя зустріч Артема з Гаррі, дві попередні були на спортивних змаганнях серед ветеранів, що мають поранення – перша в Торонто у 2017-у, а друга – в Гаазі у 2022 році.

У 159-у батальйоні 118-ї бригади так це прокоментували: «Тепер наш прапор знаходитиметься в Букінгемському палаці як символ того, що українці борються за свій дім і йдуть до перемоги!»

Тим часом, 26-річна смілянка Вікторія «Руна», яка воює відтоді, як їй виповнилося 19 років, на своїй сторінці у соцмережах написала: «Можливо, нас і не існує в майбутньому, за яке ми так боремося» – і запустила фото, де готує зовсім інше послання – окупантам, на боезаряді, який відправить на голови ворогам як командирка бойового розрахунку.

ДРОНИ, РЕБИ, КОМП'ЮТЕРНА ТЕХНІКА Й АВТО – ЧЕРГОВА ДОПОМОГА ФРОНТУ ВІД ЧЕРКАЩИНИ

Чергову партію оснащення для військових та надзвичайників передано днями в Черкасах обласною військовою адміністрацією та представниками соціально відповідального бізнесу.

20 frv-дронів вирушили до Третьої окремої штурмової бригади – цей запит оперативно закрила Cherkasy Regional Development Agency спільно з компанією Ukravit. 12 комплектів РЕБ для Головного управління ДСНС України у Черкаській області, 40 ноутбуків для штабу і підрозділів зв'язку 118-ї окремої бригади Сил територіальної оборони ЗСУ, 22 планшети і роутери для зенітно-кулеметної бригади – придбані за обласною програмою тероборони. А ще – 5 автомобілів на низку підрозділів та необхідне для бійців обладнання. Ця допомога – черговий результат спільноті «Фонду допомоги та надії», компанії «Карбон-плюс», медичного центру «Свромед», ПрАТ «Боровицьке», Артема Довбика (відомого всім «зіркового» футболіста-черкашанина), Олексія Ляндовського і Романа Дісканта.

«Продовжуємо об'єднувати зусилля із громадами, партнерами, соціально відповідальним бізнесом, щоб закривати якомога більше запитів... Далі, як завжди, буде!» – наголосив начальник Черкаської ОВА Ігор Табурець, повідомляючи у соцмережах про черговий транш допомоги захисникам.

БАГГІ «БОЦМАН» З ЧЕРКАС НАЗВАЛИ В ЧЕШЬ ПОЛЕГЛОГО МОРПІХА

З Черкас на фронт вирушила чергова легка автівка-баггі з підвищеною прохідністю.

Виготовлена коштом мами й дружини загиблого у квітні 2022 року старшого матроса Антона Колеснікова, баггі названа на його честь – «Боцман» (таким був позивний у морпіха).

– Це неймовірно відчуття. Дуже символічно, бо Антон завжди думав про інших. І тепер він, з небес, буде охороняти хлопців і воювати разом із ними, – сказала

Мама загиблого «Боцмана» Наталія Колеснікова та волонтер В'ячеслав Скічко – перед відправкою баггі на фронт

телевізійникам мама загиблого бійця, Наталія Колеснікова.

Це вже 35-а, «ювілейна» баггі, виготовлена волонтерською організацією «Наш батальйон» (команда В'ячеслава Скічка) за два роки від початку виробництва цих авто. Цього разу баггі 6-місна, вона буде воювати на Новопавлівському напрямку – межі Донецької та Дніпропетровської областей.

ПРОГОЛОШЕНЕ НИНІ «РІВНЯННЯ НАТО НА УКРАЇНУ» – ВЖЕ ДАВНО НЕ НОВИНА

Військові країни НАТО навчатимуться в українців протистояти російській агресії: прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск заявив, що погодився на пропозицію українського президента Володимира Зеленського і готовий відправити до України на навчання з протидії ворожим безпілотникам польських військовослужбовців.

Гості із західної країни-сусідки не пошкодують про навчання – підтверджено черкашанами...

Напередодні Дня військової розвідки, у вересні 2019 року стало відомо про те, що у сусідній Польщі встановлено пам'ятний знак на честь ЧЕРКАЩАНИНА В'ЯЧЕСЛАВА ГАЛВИ (позивний «Кузьмич»), полковника української розвідки, інструктора підрозділів «Азов» і «Донбас», загиблого у серпні 2014-го у секторі «М» – в Урзуфі на березі Азовського моря.

На фото, яке тоді опублікувала European Security Academy (ESA), – на мурі, окрім гасла «PRIDE, WE DIE FOR THE GLORY» (у вільному перекладі «ГОРДІ МОЖЛИВОСТІ ЗАГИНУТИ З ЧЕСТЮ»), під портретом черкашанина – ще й величезний напис: ГЕРОЙ, доданий разом з брукувкою з «дикого» каменю через

ДОВІДКА

European Security Academy (ESA) – знаменита європейська компанія, яка займається проведенням на вищому рівні спецнавань сил безпеки, правоохоронних органів і військових. За оцінкою «Бі-бі-сі», яку цитує Discovery Channel, це одна з «провідних світових академій безпеки».

Security Academy (ESA), – на мурі, окрім гасла «PRIDE, WE DIE FOR THE GLORY» (у вільному перекладі «ГОРДІ МОЖЛИВОСТІ ЗАГИНУТИ З ЧЕСТЮ»), під портретом черкашанина – ще й величезний напис: ГЕРОЙ, доданий разом з брукувкою з «дикого» каменю через

знаку, бо європейці вважали, що одне це слово вмістить всю інформацію про українця... Втім, вже після публікації європейців вдалося встановити: пам'ятний чорний хрест для ESA було зроблено ще за три роки до того – восени 2016-го. Просто військові міжнародного Центру з підготовки силовиків робили це без показового «офіціозу» – щиро рівняючись на українця...

Вшанування відбулося завдяки друзям загиблого черкашанина – фундатору European Security Academy (ESA) Анджеею Брилю з Польщі та підполковнику Маркусу Вінціусу з Бразилії.

ПІЛОТ-ШТУРМОВИК І ПОЛЯРНИКИ: ВІДВАЖНІ ЧЕРКАЩАНИ «ЗІГРАЛИ» САМИХ СЕБЕ У НАЙКРАЩИХ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ФІЛЬМАХ ВЕРЕСНЯ

«Неначе знову побувала в Антарктиді! Птушкін так чудово відзняв його, що тепер кожен в Україні може побачити крижаний континент буквально нашіми, полярників, очима!» – захоплено поділилася з «Козацьким краєм» враженнями після перегляду в кінотеатрі документального фільму «Антарктида» одна з його героїнь, лікарка з Канева Іванна Котурбаш, яка була учасницею 29-ї української антарктичної експедиції.

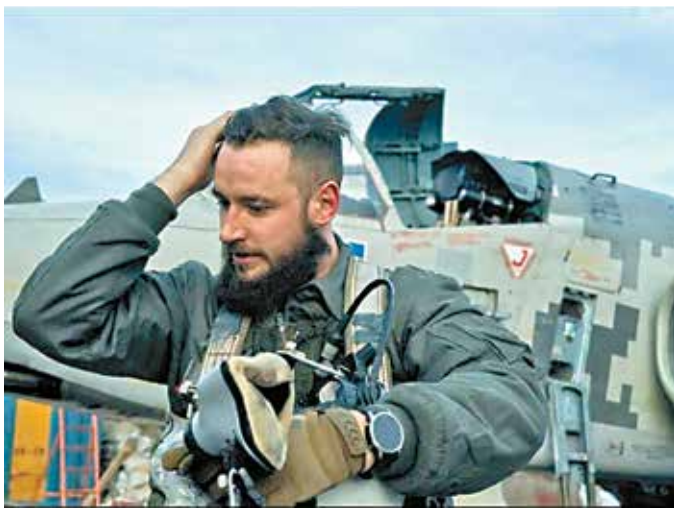
Вперше фільм вона дивилася в Києві на прем'єрі, разом з колегами по експедиції і з командою фільму, в друге – у Черкасах зі своїми батьками, яких спеціально привезла з села на Канівщині. Втретє пообіцяла особисто повезти до кіно трьох переможців серед донаторів на «Бойових пінгвінів» – полярників, які воюють на фронті. Кожного разу отримує море позитивних емоцій від перегляду, спогадів та реакції кінозалу. Каже, що особливо приємно було чути, як малий черкащанин років семи після показу сказав батькам так, що й іншим в залі чути було, що теж хоче стати полярником...

До речі, луганчанин Антом Птушкін відзняв фільм у момент перезмінки полярників, коли на річну вахту прибула 30-та українська антарктична експедиція, яку очолює досвідчений полярник, метеоролог Олександр Полудень. Раніше він працював у п'яти річних експедиціях на станції «Академік Вернадський» як озонотристу. Цього разу вперше керує командою і також вивчає озонний шар Землі. Так от, Полудень – теж родом з Черкащини, з Лисянки. І він теж є у фільмі Птушкіна, який користується небаченим для українського документального кіно успіхом і тільки в перший

уїкенд показів зібрав більш як 7,2 мільйона гривень в кінотеатрах по всій Україні.

Тим часом, 18 вересня в кінотеатрах по всій країні стартує показ документального фільму «Грім серед ясного неба». Назва фільму – від позивного «Грім», як називають полковника Повітряних Сил ЗСУ, уродженця Умані Ростислава Лазаренка. У перший же день повномасштабного вторгнення росії льотчик-штурмовик, якому тоді було всього 27 років, знищив разом з напарником колону ворожої бронетехніки біля Чаплинки на Херсонщині. На початок літа 2023 року командир ескадрильї 299 бригади тактичної авіації Ростислав Лазаренко вже перевершив рекорд легендарного українця Івана Кожедуба по кількості бойових вильотів. У серпні того ж 2023 року уманчанин отримав звання Героя України.

Присвячений нашому відважному землякові, який продовжує воювати, фільм відзнято міжнародним продюсерським центром «Фор-пост» за підтримки Українського культурного фонду. До створення документальної стрічки «Грім серед ясного неба» долучилися також Командування Повітряних сил та Генеральний штаб ЗСУ. У фільмі будуть й інші легендарні пілоти – такі як позивні «Кагауа» і «Смерека», проте уманчанину з позивним «Грім» присвячено головну сюжетну лінію.

ЧЕРКАЩАНИН – СЕРЕД СИЛЬНИХ ДУХОМ, ЩО ЗМАГАТИМУТЬСЯ У МАДРИДІ

Євгеній Дорошко увійшов до складу збірної України на міжнародних змаганнях «Strong Spirit's Games» («Гри Сильних Духом»), які відбудуться 25-29 вересня в іспанському Мадриді, – прізвище ветерана можна бачити в офіційному списку збірної, оприлюдненому Міністерством у справах ветеранів України.

Протягом 16 років, до самого початку повномасштабного вторгнення росії, черкащанин Дорошко працював у приватній охоронній фірмі, яка займалася виконанням контрактів на Близькому Сході (найбільше – в Іраку), зокрема, брав участь у охороні судового процесу над Саддамом Хусейном та охороняв нафтогазові родовища. Від перших днів «повномасштабки» – на фронті російсько-української війни. В бою за Попасну Донецької області отримав важке поранення в голову, в результаті якого втратив 98% зору.

Змагання «Strong Spirit's Games» проводяться серед військовослужбовців та працівників силових структур, які поранені під час служби. Окрім української команди, у Strong Spirit's Games-2025 змагатимуться представники США, Ірландії, Іспанії, Естонії та Грузії – загалом 150 учасників.

Уперше на міжнародних комплексних змаганнях українська збірна виступила восени 2024 року в Мадриді завдяки ініціативі Федерації стронгмену України та за сприяння фестивалю спорту Arnold Classic Europe. Тоді наша команда здобула рекордні 188 медалей: 84 золоті, 58 срібних та 46 бронзових.

Участь українських ветеранів та ветеранок у Strong Spirit's Games – важлива частина політики у сфері фізичної та психологічної реабілітації ветеранів бойових дій. Реалізується Міністерством у справах ветеранів України у партнерстві з Федерацією стронгмену України, Word strongmen federation та NGO DAMARK у межах виконання Стратегії ветеранської політики та Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні, започаткованої з ініціативи першої леді Олени Зеленської.

ЧЕРКАСЬКІ ТЕРОБОРОНІВЦІ З РУК ДВОХ ГЕНЕРАЛІВ ОТРИМАЛИ ВІДЗНАКИ ПРОСТО НА ПЕРЕДОВІЙ

Водночас два генерал-майори побували днями на позиціях черкащан 118-ї окремої бригади територіальної оборони ім.отамана Лютого-Лютенка: Ігор Плахута,

командувач Сил територіальної оборони ЗСУ, та Ігор Табурець, начальник Черкаської обласної військової адміністрації, який до роботи в ОВА служив у Голов-

ному управлінні розвідки. Власне, цим і пояснюється те, що він «легкий на підйом», коли мова йде про візит до військових на передову.

Візит мав за мету підтримати бійців-тероборонівців «і словом, і ділом». Кращим з них в цей день передали відзнаки від Президента України, Головнокомандувача, Міноборони та Сил територіальної оборони ЗСУ.

«Ми завжди на зв'язку. Прямі комунікації дозволяють оперативно вирішувати нагальні питання, вчасно допомагати, закривати запити. Наш незмінний обов'язок. Дякую облраді та громадам за розуміння та підтримку!», – проко-

ментував поїздку Ігор Табурець, повертаючись до Черкас.

До речі, такі поїздки і спілкування «вживу» з військовими на передовій завжди цінують волон-

тери – коли бачиш кілометраж на спідометрі авто – легше пояснити цивільним у тилу, що фронт насправді значно ближче, аніж їм здається.

У Золотоноші встановлено пам'ятний знак ченцю родом із Золотоніщини, який чверть тисячоліття тому очолював рух на відновлення незалежності Української Церкви від москви – Анатолію Мелесу...

АНАТОЛІЙ МЕЛЕС: ЧЕРНЕЦЬ З НЕЗЛАМНИМ КОЗАЦЬКИМ ДУХОМ

У січні 1751 року в Синодальній канторі москви «с пристрастієм» допитували Анатолія Мелеса, єпископа з козацької Запорозької Січі, який «провинився» перед московитами тим, що «в'ол сябя в Сечі буйно, по царським дням молебні не правіл, в'ол сябя как будто на отделеніє Сечи от Россіи». Народився найволелюбніший єпископ Запорозької Січі на Золотоніщині – до сьогодні люди живуть у населених пунктах, засновниками яких був козацький рід Мелесів: це село Мелесівка та колишній Мелесів хутір, який увійшов до меж сучасного села Зорівка.

Із тексту допиту в Синодальній канторі: «От роду ему двадцать осьмой год; отдан для обучения латинского и прочих диалектов в Киевскую академию, в коей он, Анатолий, и обучался по 1743 год и ходил до школы пиитики; ныне он, Анатолий, по-еврейски и по-немецки позабыл, а знает говорить и писать по-гречески и по-латыни...»

Будучи Вашего Императорского Величества малороссийским, Переяславского полку, местечка Золотоноши, природным подданным, своевольно в 1743 году из России за границу ушел и, бродя в Польше и Волосской земле по разным местам и монастырям, монашество и иеромонашество через происки свои, без избрания, яко чуждой церкви клирик, получа, в 1749 году в Афонскую гору, в Павло-Георгиевский монастырь пришедши, через полшеста месяца во архимандрита Константинопольским патриархом Кириллом таковым же не правильным образом произведен...»

Пожалівшись у стилі, звичному для московитів усіх часів, на «своевольное» перебування ченцем на святому Афоні і навіть на зроблене Константинопольським патріархом «неправильное произведение в архимандрити», клерки Синодальної кантори зробили в доносі наголос на ще більше «преступление» Анатолія Мелеса – наголосили, що він «без дозволу» відвідав закордонний «в Польше монастырь, именуемый Мотренин. А из оного Мотренина монастыря пошел он, Анатолий, в волосской город Бокурешт, в коем имеется еллино-греческая школа». «Бокурешт» – це Бухарест, столиця сучасної Румунії, а «Мотренин монастырь в Польше» – це Мотрин монастир в Холодному Яру на сучасній Черкащині – ці землі належали на той час Польщі...

Коли вільнолюбного козацького єпископа зіслали до монастиря в Сибір, дорогою він «к побегу своему способу искал, и в карательного капрала за чинимое ему в том запрещение нож бросил».

Коли ж зрештою за розпорядженням цариці був повернутий в Україну і став настоятелем монастиря у Глухові на Сумщині, на нього знову строчили кляузи – жалілися, що ходить босим навіть у холоди, займається фізичними тренуваннями, а ченцям наказав декілька дзвонів переплавити на гармати – золотонісець хотів, щоб навіть у монастирі українці тренувалися стріляти. По кому саме – московські шпигуни не знали, але враховуючи біографію єпископа, здогадувалися...

ВИЯВЛЕНО НЕВІДОМІ СВІДЧЕННЯ ПРО КОЗАЦЬКОГО ЄПІСКОПА

Український історик та директор Міжнародного інституту афонської спадщини д-р Сергій Шумило на основі вивчення архівних джерел встановив невідомі досі подробиці життя бунтівного козацького єпископа, чие прізвище він пише з м'яким знаком наприкінці (Мелесб) – як у документах, які знайшов під час роботи з архівами Афону. Як встановив Сергій Шумило, світське ім'я Анатолія Мелеса, який на Запорозькій Січі намагався створити автономну козацьку єпархію – Олексій Мелес (в іноцтві Азарія, у чернецтві Анатолій), а його дід по матері Василь Мелес був компанійським обозним Золотоніської козацької сотні

ЗА ВОЛЮ І ВІРУ КО рід Мелесів із Золотоніщини серед козацтва й чернецтв

на Черкащині. Також історик встановив, що Олексій-Анатолій на Золотоніщині мав чотирьох рідних братів, з яких Іван Мелесб був цольнером (митним наглядачем) у сотенному містечку Царичанка, інший брат Семен був сотенним хорунжим, ще один брат Василь служив на морському флоті, а брат Федір прийняв чернецтво з ім'ям Феофілакт і згодом служив архимандритом у Костромі при єпископі Дамаскіні (Аскаронському).

На основі архівних матеріалів Сергію Шумило вдалося встановити, що Олексій Мелесб близько 1743 р. «своевольно за кордон у Волоську землю пішов», де став учнем, найближчим другом і співкелейником відомого українського подвижника, перекладача, письменника і Святого – Паїсія Величковського. Близько трьох із половиною років (з 1743 по 1746) обидва українських діячі були разом у румунських пустельницьких скитах, набувши там багатого чернечого досвіду і «розпалюючись ревністю до ду-

на Запорозькій Січі. Як повідомляє Сергій Шумило, у 1759 р. цей «афонський єпископ» майже цілий рік проживав на Запорозькій Січі, де без дозволу російського Синоду і Київського митрополита звершував богослужіння архієрейським чином, і при цьому відмовлявся поминати церковну владу. На думку низки дослідників, єпископ Анатолій Мелесб намагався створити на Запоріжжі окрему автономну козацьку єпархію. У 1760 р. рішенням російського Синоду він був позбавлений сану і як простий чернець засланий до Сибіру. Проте у 1770 р. Синод поновив його в «єпископському чині й дозволив йому справляти священнослужіння архієрейське». Єпископ Анатолій отримав у Чернігівській єпархії в управління «козацький» Глухівський монастир, де став юродствувати та помер 2 лютого 1772 року.

Як каже історик Сергій Шумило, «тривалий час проживав на Афоні, у слов'янському Павлівському монастирі, а та-

Павло-Георгіївський монастир, 14-й в ієрархії монастирів Священного Афону, зведений у IX столітті на західному узбережжі півострова Аїон-Орос. До сьогодні тут збереглися споруди, які пам'ятають часи перебування у монастирі ченця Анатолія Мелеса із Золотоніщини, зведеного у сан архимандрита та єпископа особисто Патріархом Константинопольським

ховних подвигів і безмовності». Спочатку вони разом жили у далекому й усамітненому посеред румунських лісів Трейстенському скиту, де Олексій Мелесб прийняв постриг в іноцтво з ім'ям Азарій. Проте у жовтні 1743 р. П. Величковський, А. Мелесб та ще кілька інших молодих українських ченців із благословення місцевого старця Михаїла з Трейстена перейшли на проживання до розташованого високо в горах скиту Кирнул, під духовне керівництво тамтешнього старця-пустельника схимонаха Онуфрія. Тут Величковському і Мелесю було дано благословення жити в одній келії в лісі біля скиту. Згодом П. Величковському довелося розлучитися з Мелесем, оскільки той разом зі старцем Михаїлом і кількома іншими братами перейшов у Поляноворонську пустинь. Як згадував згодом святий Паїсій Величковський, «я, сильно шкодуючи про нашу розлуку, з багатьма сльозами прощався з ними /.../, як якийсь сирота, що втратив духовну опіку». Згодом долі св. Паїсія Величковського та Анатолія Мелеса знову зійдуться, тепер вже на Святій Горі Афон.

Як встановив Сергій Шумило, близько 1751 року патріарх Константинопольський Кирило V (Каракалос), який неодноразово надавав різну допомогу і св. Паїсію Величковському, звів Анатолія Мелеса на Афоні у сан архимандрита, а через чотири роки, 1755 р., тим же патріархом «во єпископа с наименованием запустелой от древних лет Мелетинской епархии двумя єпископами в митру произведен». Вже в сані єпископа Анатолій Мелесб сприяв православним болгарам, сербам і грекам на Балканах, які зазнавали утисків з боку турків, у їхньому переселенні в межі південної України.

У 1757 – 1759 рр. об'їздив українські землі й зупинився

кож підтримуючи тісні стосунки із Запорозькою Січчю, цей уродженець Черкащини, судячи з усього, й надалі підтримував на Афоні зв'язки з колишнім своїм сподвижником Паїсієм Величковським і з братією заснованого ним Іллінського скиту, де подвизалося чимало колишніх запорозьких козаків».

ФЕДІР МЕЛЕС: ЛИНУВ ДО НЕБА В МОЛИТВАХ, А ПОТІМ СПРОБУВАВ ЗРОБИТИ КРИЛА...

В контексті розповіді про славетного поборника ідеї незалежності Української Церкви варто згадати про його рідного брата, який теж був ченцем, а «за сумісництвом» – винахідником, який стояв біля витоків ідей повітроплавання.

В часи гетьманства Данила Апостола народився брат Олексія (Анатолія) Мелеса – Федір, історії якого напередодні повномасштабного вторгнення росії 2022 року присвятив свій відеоблог професійний історик і радіожурналіст, пізніше офіцер 3-ї окремої штурмової бригади, а

«Козацький край» висловлює вдячність спадщини Сергію Шумилу та історикам за допомогу в отриманні додатк

КОЗАЦЬКУ: прославився

нині – директор Інституту національної пам'яті України Олександр Алфьоров.

Першу згадку про Федора (в чернецтві – Феофілакта) Мелеса історик знайшов у архівному документі 1756 року, в якому йшлося про затримання цього ченця родом із Золотоніщини у місті Гамбург (сучасна Німеччина). Схопили Мелеса на вулиці європейського міста... люди духівника російського царя, а за сумісництвом – консула росії у Гамбурзі, вільному місті-державі Ганзейського союзу. Ченця, який шукав у Європі тих, хто підтримав би його ідею побудови першого літального апарата, затримали за формальним звинуваченням у «самовільному знятті чернечого пострігу». Потім було зіслання до монастирів Сибіру: Далматовський, Тюменський, зрештою -Тобольський...

Практичною побудовою крил для польоту в небо «колодник-розстрига» Федір Мелес зайнявся з метою втечі у лютому місяці 1762 року. Він був свято переконаний, що "... може людина зовсім подібно до птиці повітрям, куди хоче літати". Мелес здійснив втечу з монастиря, каменем збив кайдани, яким були заковані його ноги і дві доби майстрував крила для польоту на невеликому острові на Іртиші біля Тобольська, маючи намір обтягнути їх мішками з-під борошна, які прихопив з собою – за допомоги мотузків, які зрізав з монастирських дзвонів під час втечі. Лютий сибірський холод завадив планам ченця, який не мав з собою нічого для розведення вогню...

На допиті Мелес показав, що "...мав намір звідси, з Тобольська, відлетіти прямо до містечка Золотоноша Переяславського козацького полку". Вважав, що за умови попутного вітру долетить всього за добу. Писар, який занотовував протокол допиту, зробив на полях примітку: «Божевільний». А тобольський митрополит Павло, вважаючи, що «диявол ... показав йому божевільний спосіб до літання», розпорядився «за вчинене божевілья Мелесу щоп'ятиці на тижні по сорок ударів батогами або лозами прописати замість поклоніння земних».

Остаточно від кайданів Федір Мелес звільниться лише 1773 року, з подачі губернатора, добре знайомого з гетьманом України Кирилом Розумовським. Від моменту затримання золотонісця в Гамбурзі до його звільнення минуло 16 років... А ще через два роки на розпорядження цариці Катерини буде зруйновано Запорізьку Січ – московити продовжили нищення Волі в Україні.

Через століття мрію Мелеса про польоти з саморобними крилами першим здійснить німецький інженер Отто Лілієнталь. Так співпало, що по сьогоднішній день рухом авіамоделізму й дельтапланеризму в Німеччині курує організація Deutschen Modellflieger Verband, головний офіс якої розташований у Гамбурзі – саме тому німецькому місті, куди золотонісець Мелес прибув з «шаленою ідеєю» польотів два з половиною століття тому...

Публікацію підготовлено всеукраїнською газетою «Козацький край», за сприяння директора Інституту Афонської спадщини Сергія Шумила та директора Інституту національної пам'яті України Олександра Алфьорова

ть директору Інституту Афонської
й офіцеру ЗСУ Олександру Алфьорову
ових архівних джерел інформації

ЯК ПАТРІАРХ ЄРУСАЛИМСЬКИЙ НА ЧЕРКАЩИНІ ГОСТЮВАВ... ПІВ ТИСЯЧОЛІТТЯ ТОМУ

У часи Козаччини, 1620 року поблизу Канева, у Трахтемирівському козацькому монастирі декілька місяців перебував патріарх Єрусалимський Феофан III (на малюнку невідомого середньовічного художника – саме він).

Наприкінці літа 1620 року Феофан III з представницькою делегацією, у тому числі з екзархом константинопольсько-

го патріарха Арсенієм, прибув до Києва. Туди ж приїхали і болгарський митрополит Софійський Неофіт та грецький єпископ Стагонський Авраамій.

Охорону взяли на себе козаки гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, що 1618 року вже прославився переможним походом проти Москви.

Маючи на те повноваження царго-

родського патріарха Тимофія, Єрусалимський патріарх Феофан III відновив православну ієрархію у Київській митрополії, висвятив на митрополита Йова Борецького і висвятив шість єпископів, серед них – Єзекиїла Курцевича, який до цього був настоятелем Трахтемирівського монастиря на Канівщині...

ОСВОЇТИ АЛЯСКУ ШТАТАМ ДОПОМІГ СВЯЩЕНИК-КОЗАК З УКРАЇНИ

Це – фото й візитка Агапія Гончаренка (справжнє ім'я – Андрій Гумницький). Священик, мандрівник, контрабандист, золотошукач, політичний діяч, перший український політичний емігрант у США.

Народився у серпні 1832 року на Київщині, в родині нащадків козацького роду Богунів, який веде свій початок із Золотоніщини, лівобережжя сучасної Черкащини. Патріот України і любитель цитувань найвідомішого уродженця Черкащини – Тараса Шевченка.

Був священником посольської церкви у Афінах, втік із Греції з-під російського арешту, подорожував Османською імперією, сховався на священну Афонську гору, де гостював у свого дядька, ченця Дмитра Богуна, набрався від нього мудрості й знань про історію Козацтва. Був паломником у Єрусалимі, ходив скелястими стежками гір Лівану й пісками Єгипту, де дивом вижив після ножового поранення – замаху, влаштованого на нього кілером на замовлення російської розвідки.

1865 року, відриваючись від переслідувань московитів, прибув до США, де заявив, що «віднині й довічно козакуватиме в Країні Свободи», подаль від імперії.

Починав життя у Штатах з мощення вуличної бруківки й друкарської справи, водночас рівно 160 років тому провів перше православне богослужіння на вулиці Мангеттена...

ДОПОМІГ АЛЯСЦІ СТАТИ ПОВНОВНОПРАВНИМ ШТАТОМ США – ЗА СПРИЯННЯ ГУБЕРНАТОРА АЛЯСКИ 5 РОКІВ ПОСПІЛЬ ВИДАВАВ ДРУКОМ ГАЗЕТУ «ALASKA HERALD» З ДОДАТКОМ «СВОБОДА» (РОСІЙСЬКОЮ І ЧАСТКОВО УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ) – ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ВИХІДЦІВ З РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.

Назвав своє ранчо у Каліфорнії «УКРАЇНА» – цей напис був над воротами двору, на самому ж будинку красувався напис

його ранчо проголошене державним заповідником США, який називається «Україна».

«Спогади» Агапія Гонча-

ренка, видані друком 1894 року, завершуються словами: «Моя ненька Україна і джерело козацтва, яке Фе-нікс, воскресне на добро людям, на вічну правду і волю...»

«СВОБОДА». пейзаж на затоку Сан-Франциско нагадував йому красви з круч Дніпра... Помер 1916 року, але навіть 1965 року був визнаний «найзнаменитішим емігрантом США з України». В останній рік XX століття

«ФОРВАРД» З ТРЕТЬОЇ ШТУРМОВОЇ МРІЄ ЗАБИТИ ПЕРЕМОЖНИЙ ГОЛ У «ВОРОТА» КРЕМЛЯ

«Джокер» є не лише у грі в карти – він існує і у футболі. Так називають гравця, який вийшов на заміну і здатний радикально змінити картину на футбольному полі на користь своєї команди. У 2014 році цим «джокером» у вареві майбутньої війни, яке тільки закіпало на Сході, стали підрозділи українських сил, сформовані з футбольних вболівальників – «ультрас».

У команді старої тогочасної армії вони зіграли роль того самого джокера. Даремно їх називали «хуліганами» – хлопці виявилися і поетами-пісменниками непоганими (одна лиш знаменита пісенька про путіна чого варта!), і вправними у мистецтві війни, утворивши кістяк знаменитих «Азова» і Третьої штурмової...

РІШЕННЯ ВОЮВАТИ ПРИЙНЯВ У 16, ЗГОЛОСИВСЯ ДОБРОВОЛЬЦЕМ – У 18 РОКІВ

Данило Ніколаєв з Канева ніколи не був «ультрасом» – він був футболістом. Син вчительки й аграрія здавалося, мав би обрати мирну професію – десь так воно й було, допоки не розпочалося повномасштабне вторгнення росії.

В той день 16-річний студент столичного коледжу, який навчався на автомеханіка, заявив батькам, що воювати піде, як тільки стане повнолітнім. Слова дотримався чітко – у липні 2023-го, в день свого 18-річчя подав документи на оформлення контракту для служби в Третій штурмовій бригаді. Чому у ній? Був переконаний, що футбол і штурм мають багато спільного, бо дарують адреналін, а одноково згуртовані футбольна команда і штурмова бригада відрізняються хіба формою і тим, що одна вступає в поєдинок на футбольному полі, а інша – на полі бою...

Позивний отримав підходящий – «Фор-

вард». Бо означає не лише нападника у футболі, а й у перекладі з англійської є синонімом поняттям «Кращий» і «Той, хто попереду».

Знамениті законодавчі зміни, які гарантують мільйон гривень 18-25-річним добровольцям, «Форвард» обігнав на пару корпусів і випередив на пару років у часі. Тож йшов не за грошима, а за покликом серця.

У перших же боях заслужив «Лицарський хрест» – відзначився у битві за Авдіївку на Донеччині, прикриваючи вихід українських військ. Невдовзі на тій же Донеччині мав і день, який досі вважає найстрашнішим, гіршим навіть за дні власних поранень. Того дня їхня група з 10 бійців мала доставити на опорник біля Орлівки перепошиті рації, а на зворотньому шляху забрати поранених. Назад повернулися всі, та не всі живі – Даниловій четвірці довелося виносити загиблих побратимів...

Після важкої контузії, отриманої у тому бою, бився ще затятіше – підігрівала лють

помсти за загиблих друзів. У серпні ж 2024-го біг Форварда по штурмовому полю Луганщини зупинило (та ненадовго!) перше серйозне поранення – втратив пальця на правій руці. Міг бути комісований за станом здоров'я, проте знову вирушив у бій...

Якщо в 2023-у від рішення йти воювати Данила намагалися втримати батьки, то після поранення-2024 пробувала вмовити повернутися до мирного життя кохана дівчина – Віолетта. Проте після короткого лікування він знову повернувся до штурмовиків, які теж вже були його родиною. Фронтвою родиною, де не даремно один одного побратимами називають...

КОЗАК З КАНЕВА ПІСЛЯ ВАЖКОГО ПОРАНЕННЯ ГОТОВИЙ ПОВЕРНУТИСЯ В СТРІЙ

Жорсткий удар наздогнав 13 січня 2025-го, він не просто збив Форварда з ніг, а й позбавив ніг у буквальному значенні слова. На позиції біля села на Луганщині, яку двоє бійців Третьої штурмової і двоє суміжників з бригади «Рубіж» успішно утримували декілька днів. Вимотаний недосипанням і практично безперервним боем, Данило навіть не зафіксував для себе чітко, від чого

був той останній спалах перед очима – перед тим, як надовго зануритись в темряву... Швидше за все, потужний заряд був скидом з ворожого безпілотної – він відправив бійця на довгі місяці лікування.

Зараз Данило на реабілітації у майже «курортній» Львівській області. 20-річний воїн з бородою, у якого кожен десятий рік життєвого стажу пройшов на війні, навчився добре розбиратися в людях, яких війна «проявляє» як з фотонегативу – у світлих чи темних фарбах. Щасливий тим, що має поруч Віолетту, яка вже перевірена часом і випробуваннями. Ту Віолетту, яка провела з ним у лікарняній палаті два з половиною місяці, та й нині – знову поруч на Львівщині. До речі, днями пара 20-річних закоханих відзначила третю річницю, відколи почали зустрічатися...

Автор цих рядків не в курсі, чи читали Данило й Віолетта про шекспірових Ромео і Джульєтту. Насправді ж, це не має жодного значення – бо двоє юних людей пишуть власну історію, не менш драматичну й романтичну водночас... От тільки Данило спочатку хоче стерти назавжди те, що псує пейзаж горизонтів щасливого майбутнього – російських окупантів з української землі. Прагне повернутися у стрій – і запевняє, що не буде обузою для інших, готовий бути інструктором і навчати мистецтва штурму.

Він закінчив заочно перший курс педуніверситету в Умані, та поки не бачить себе в іншій професії, окрім як військовим – причому, «хоча б якомога ближче до фронту». Тому зараз наполегливо тренується ходити на протезах і з щасливою посмішкою згадує день, коли знову зміг стояти.

Таких окупантам нізащо не зрозуміти – збитий з ніг, але не переможений, син Козацької землі залишився незламним духом і знову прагне в бій. Такі як він, назавжди лишаться «джокером» своєї команди...

ТРЕТЯ ШТУРМОВА СТАЛА АРМІЙСЬКИМ КОРПУСОМ І МАЄ БАГАТО ТИЛОВИХ І БОЙОВИХ ВАКАНСІЙ

Корпус масштабує рішення, що довели ефективність на передовій. Це – сучасні технології та війна роботів, де життя піхоти – передусім.

Це – ефективне управління, якісна підготовка і сильний сержантський корпус. А ще – найкраща в країні медична служба та патронаж для всіх бійців.

КОНТАКТИ РЕКРУТИНГОВОГО ЦЕНТРУ КОРПУСУ:

Сайт: ab3.army

Чат-бот Telegram: [@ab3_rc_bot](https://t.me/@ab3_rc_bot)

Контакт-центр: (067) 129 47 08; (067) 525 73 15

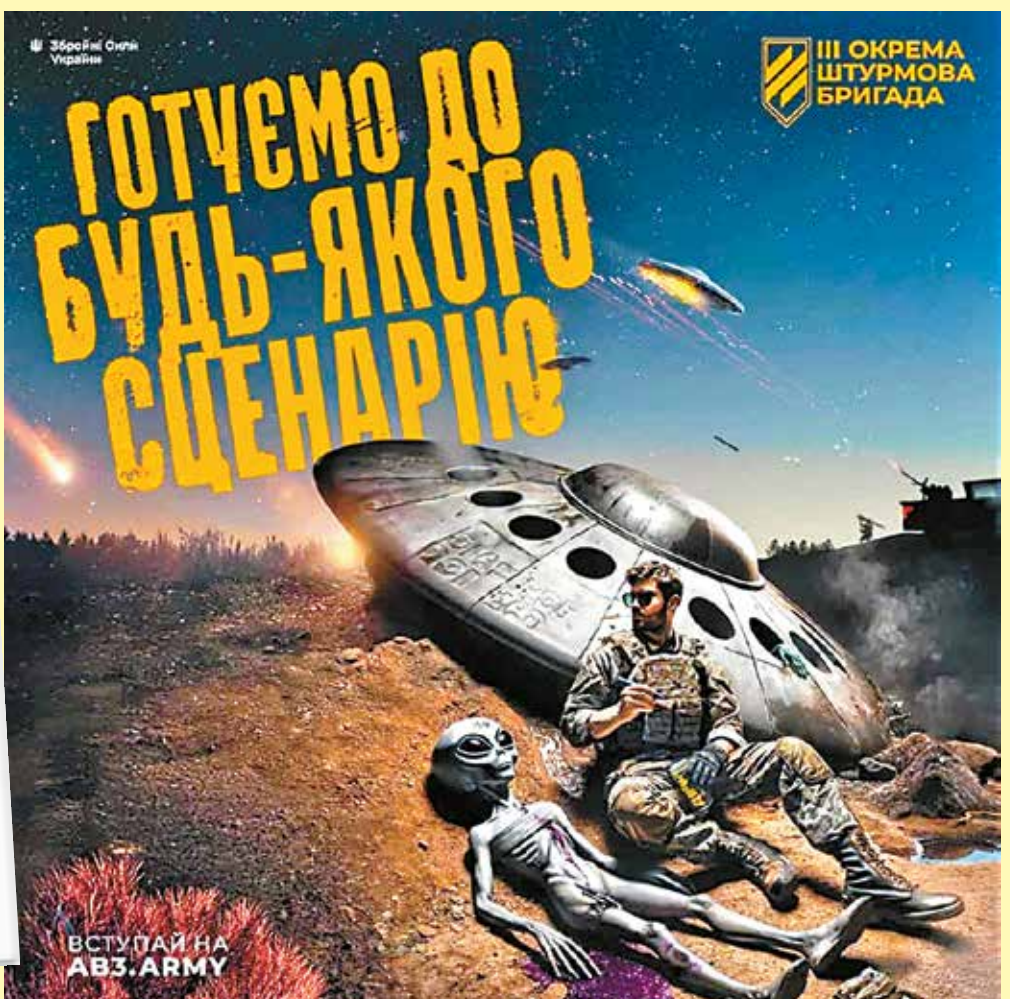
Обирай своє – серед бойових і тилових посад легендарної «Трійки»!

Навесні 2025 року креативна реклама рекрутингу «Трійки» пропонує послуги з підготовки «до будь-якого сценарію», включно з вторгненням прибульців...

А всього через пару місяців після того, влітку 2025 року видання New York Post оприлюднило версію американських вчених про те, що загадковий міжзоряний об'єкт 3I/ATLAS, який нещодавно увійшов у Сонячну систему, може бути ворожим інопланетним космічним кораблем, що начебто планує атаку на Землю вже у листопаді.

Навіть таке «передбачили» легендарні українські штурмовики...

ЗАГАДКОВЕ ФОТО «ЖЕНИХА З ЧУЧУПАК»

«Козацький край» став першим, хто оприлюднив це фото в інтернеті навесні 2018 року. Нині ж вперше друкуємо його в газеті.

Кажуть, бабуса з чигиринської Грушківки розповідала, що на світліні – це жених її був, «З ЧУЧУПАК», як казали тоді на всіх холоднорських повстанців...

Не відомо, як звали цього бравого козака, але те, що він не з рядових був – то це точно. Через плече – офіцерська кавалерійська перев'язь із так званою «лядункю». В старі часи так носилися порохівниці, а в часі Першої світової це було вже просто елементом парадного мундира офіцера-кавалериста. Дірка в пряжці драгунського офіцерського парадного пояса – не неряшливість, а з-за того, що вирвав звідти накладного росій-

ського орла і викинув його, так само як і погони «царської» армії. Оригінальний кинджал, тип якого нам не вдалося визначити за існуючими довідниками по холодній зброї. І...пилюка на чоботях – ознака того, що не навощувався спеціально для фотоатеї, а був тільки з походу. А сліди на запиленних чоботях від стремени – ознака того, що в Черкаси, де зроблене фото, він увірвався на коні.

На звороті – рік, «1919» і дві літери по різних кутках фото – «В.» і «Ч.» Штамп на світліні вказує, ким і де її зроблено: «Фотографія братів Манусових. Черкаси, при цукровому заводі». Власне, в той день, визволяючи Черкаси від московських більшовиків, холоднорці увійшли в місто якраз з боку цукрозаводу...

«СКАРБ» З ДОКУМЕНТІВ І ЗБРОЇ 95 РОКІВ ПРОЛЕЖАВ ПІД ЗЕМЛЕЮ І ШАРОМ ДУБОВОГО ЛИСТЯ В ХОЛОДНОМУ ЯРУ

«Родзинкою» музею у заповіднику «Чигирин» до Холоднорських вшанувань 2018 року стала випадкова знахідка, зроблена навесні того року на схилі пагорбу в околицях Холодного Яру у тоді ще Кам'янському районі Черкащини.

Це – гільза артилерійського снаряда 1916 року з написом «Schneider» на дінці – прізвиськом знаменитих французьких зброярів німецького походження, яке увічнене навіть в Ейфелевій вежі. Гільза була щільно «загвинчена» частиною іншої такої ж гільзи – і в цьому своєрідному «футлярі-тубусі» збереглися документи холоднорських повстанців: декілька гербових метричних довідок царських часів, військова топографічна карта, ще декілька напівзотлілих документів...

Судячи з шматка «трофейної» російськомовної більшовицької газети «Голос продработника», яка була тут же в гільзі, документи пролежали під землею 95 років (з 1923-го)! Найцікавіше серед відновлених реставраторами паперів – посвідка, виписана на прізвище КРЕВЕНКО (ініціали знищила волога, яка потрапила до гільзи). Текст гласить, що пред'явник цього – «пластун з кличкою ПСАЛОМЩИК». Збереглося і полум'яне гасло: «ХТО ЗА ВОЛЮ І ЗА ЗЕМЛЮ РІДНУ – ТОЙ СТ(Р)АХУ НЕ ЗНАЄ. ВОЛЯ АБО СМЕРТЬ!»

Легко читається і підпис того, хто видав цю довідку – КОЦУР. І

в цьому загадка: як на посвідці з гаслом холоднорських повстанців може бути підпис з прізвищем отамана так званої «Чигиринської республіки», з яким холоднорці ворогували? Втім, дехто з очевидців тих подій згадував, що ворожнеча ця була далеко не завжди. Та й не факт, що з великого роду Коцурів із чигиринського Суботівка саме отаман Свирид Коцур поставив той підпис...

Одним словом, багато що залишається загадкою. Як і те, що за настоянка на травах (лікувальна?) була захована поруч з гільзою з документами і чому один з двох пістолетів-браунінгів, захованих у горщику поруч, був знятий із запобіжника. Здається, саме Провидіння знайденим скарбом нагадувало сучасним українцям: з підступним і підлим ворогом, з яким нині воюєте, тримайте зброю завжди напоготові – як прагди її тримали ще сотню років тому...

Тоді, навесні 2018 року, завдяки патріотичній налаштованості людини, яка знайшла повстанський скарб, усі речі з нього потрапили до державної музейної експозиції, а не «пішли гулять» приватними колекціями. Виняток було зроблено для ще однієї снарядної гільзи з закупорюванням за принципом «тубуса» і наповненої порохом, який завдяки такому способу зберігання не відсирів за майже століття, проведене під землею. Її передали в один з підрозділів морської піхоти ЗСУ для використання у найважливіших справах війни проти одвічних ворогів України...

Цікаво, що про саме такий спосіб зберігання повстанцями цінностей у гільзах писав знаменитий учасник тих порцій Юрій Горліс-Горський у своєму романі «Холодний Яр». Він згадував, що саме так було заховано останніми повстанцями («залишенцями») знаменитий чорний прапор «Холодного Яру».

«Думка побігла до дорогих, зрівняних із землею могил, по степах Херсонщини, лісах і узгір'ях Чигиринщини, над Дніпром, над Богом, на Лису гору... Розрізала схил Холодного Яру... Розгвинтила гарматну гільзу... Хоч і потемнів прапор, та ще видно слова пророка – «І повіє новий вогонь з Холодного Яру...» - писав мрійливо Горліс-Горський. Та жодної згадки про те, що чорний холоднорський прапор знайшли, немає у жодному документі. Можливо, він ще повернеться?..

ВІД ВНУЧКИ ОТАМАНА ЛЮТОГО-ЛЮТЕНКА – БРИГАДИ ЙОГО ІМЕНІ: УНІКАЛЬНІ АРТЕФАКТИ СТАНУТЬ ДЛЯ ВОЇНІВ ОБЕРЕГАМИ

Особисті ікони холоднорського отамана Івана Лютого-Лютенка стали оберегом 118-ї окремої бригади Сил територіальної оборони ЗСУ, якій присвоєно ім'я цього славетного отамана.

Ікони, на яких Ісус Христос і Пресвята Богородиця зображені у вишитому українським орнаментом одязі, привезені свого часу з Нью-Джерсі у США, де доживав віку Лютий-Лютенко, Валентиною Бурковською – внучкою славетного отамана. У подарунок 118-й ОБР ТрО (в особі представника бригади Тараса Теліженка) ікони було передано 15 липня – глибоко символічну й хорошу справу зроблено в День державності України.

Для музею бригади, який планується створити, пані Валентина передасть ще й унікальні фото та особистий скляний келих Лютого-Лютенка з вигравіюванням на ньому особистим гербом отамана – прізвищем «Лютій», написаним готичним шрифтом латинію і зображенням лицарського шолома та щита з церковним дзвоном на ньому (алегорично-геральдичний натяк на Звенигородський повіт, звідкіля був родом отаман?) Чи сам Іван Лютій-Лютенко замовляв собі це зображення герба чи друзі-українці в еміграції подарували йому – схоже, вже назавжди залишиться невідомим.

Вітаємо читачів «Козацького краю» – ви першими в Україні бачите герб отамана Лютого-Лютенка, зображення якого досі ще ніде не оприлюднювалося!

Герб отамана Лютого-Лютенка, вигравіюваний на склі келиха.

На українських іконах із США Ісус Христос і Пресвята Богородиця зображені і вбранні з вишиванками.

УНІКАЛЬНА ЗНАХІДКА: У СПРАВІ «АМНІСТОВАНИХ» ОТАМАНІВ ЗНАЙШЛИСЯ... ПОРОЖНІ БЛАНКИ З «МОКРОЮ» ПЕЧАТКОЮ ОТАМАНА ХОЛОДНОГО ЯРУ

Довідка

Повністю зі знайденою справою дослідникам історії Холодного Яру можна ознайомитись в Києві, у читальній залі Центрального Державного архіву громадських об'єднань та українців, фонд 263, опис 1, справа 57297.

До літа 2025 року побачити «вживу» відбиток печатки Головного отамана Холодного Яру було, здається, нереально. Мало хто з дослідників міг похвалитися хоча б тим, що хоча б знає, який вона має вигляд – з публікації черкаського журналіста Семена Найдена у харківському журналі «Всесвіт», більшовицькому виданні 1927 року.

проте як тільки знаходить вільну хвилину – займається пошуками документів Визвольної боротьби столітньої давнини. Вбачає в тому, що було тоді – чіткі паралелі із сьогоденням, бо навіть ворогів Україна тих самих має. Того дня він вивчав у архіві в Києві кримінальну справу «амністованих» отаманів Холодного Яру – читав протоколи допитів Семена і Олексія

Чучупак, Івана Петренка, Івана Деркача, Логвина Панченка, Євстафія Отаманенка, Івана Дегтяра...

Несподівано для самого себе наткнувся на підшиті до справи цілих 5 порожніх бланків для документів, проштампованих печаткою з тризубом, написом «Отаман гайдамаків Холодного Яру» і чітким зазначенням «У.Н.Р.», як ототожнення незламних повстанців зі справою держави, територію якої окупували московські більшовики.

З проколу допиту з'ясувалося, що бланки вилучили у повстанця Микиту Токовенка – рідного брата Петра Токовенка, похованого у знаменитій братській могилі розстріляних чекістами холоднорців у Мельниках на Чигиринщині. У протоколі значиться, що бланки у Токовенка вилучили під час обшуку й арешту 1 листопада

1921 року – разом з двома револьверами, знайденими у нього вдома, бланки, штамповані печаткою з тризубом, чекісти вважали не менш серйозною «зброєю». На допиті Микита Токовенко поводився спокійно, у словах звучала, здається, навіть іронія. Коли його запитали,

нащо тримав удома зброю і бланки, хоча «обсцал порвать с прошлым», відповів, що зброя йому потрібна була «для захисту від особистих ворогів», а бланки... «забув здать».

Так і збереглися до сьогодні бланки, по яким більше століття тому вдарили печаткою Отамана Холодного Яру...

КОЗАЦЬКІЙ ЦЕРКВІ З ЧЕРКАЩИНИ, «ОСТАННЬОМУ ДУБОВОМУ ГІГАНТУ НАДДНІПРЯНЩИНИ» – 283 РОКИ!

Цієї осені черкашанам варто буде відвідати Національний музей народної архітектури та побуту України – у Пирогові під Києвом...

10 листопада – День пам'яті пресвятої мучениці Параскеви. Цього дня святкуватиметься і 283 роки від часу побудови козацької церкви Святої Параскеви-П'ятниці – найвідомішого храму славетного музею просто неба, у Пирогові.

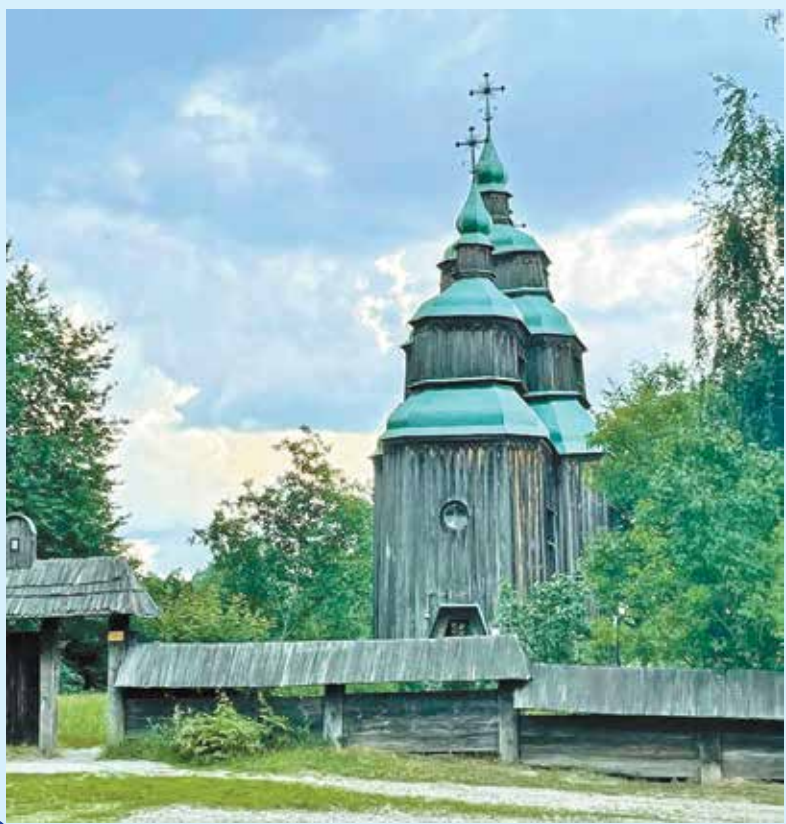
Варто зазначити, що 25-метрової висоти трибаний храм, збудований без жодного цвяха із так званого «залізного дуба» і названий науковцями «останнім дубовим гігантом Наддніпрянщини», був зведений 1742 року у Зарубинцях Монастирищенського району сучасної Черкащини.

Він пережив Коліївщину та ряд менших повстань, пережив і всі війни, включно з жакливою Другою світовою, проте мало не був знищений у часи радянської влади – відповідну постанову вже було винесено 1966 року, проте завдяки археологу-краєзнавцю Василю Стефановичу храм «отримав рекомендацію для переїзду» у новостворюваний музей в Пирогово. Церкву перевезли у розібраному стані з Черкащини і знову зібрали під Києвом 1972 року.

Нині церква знову живе тим життям, для якого його звела майже три століття тому власним коштом Урсула Радзивілл – остання з роду Вишневецьких, опікунів українського козацтва, дружина Великого гетьмана Литовського Михайла Казимира Радзивілла, хрещена донька гетьмана України Івана Мазепи, відома письменниця, драматург і художниця...

Починаючи з 9 листопада 1993 року – це знову діючий храм Київського патріархату (тепер – Православної Церкви України). У церкві, яка «родом» з маленького села на Черкащині, до початку повномасштабного вторгнення росії щороку бували тисячі православних прихожан і вітчизняних та іноземних гостей музею в Пирогово.

Цікава деталь: як зазначає відомий черкаський історик Михайло Сиволап, станом на 1917-й рік на території сучасної Черкащини ще було близько 600 (!) церков козацького типу. Всі їх було знищено усього за перші 50 років московсько-більшовицької окупації. Козацька церква із Зарубинців уціліла реально чудом. Одиначні екземпляри відносно старих церков на Черкащині, які більшовики «пощадили» – російського типу, підкреслює історик. Випадковість?..

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ 25 вересня – 1 жовтня

25 вересня 1914 р. – бойове хрещення загону Українських Січових Стрільців Семенюка біля Сянок.
25 вересня 1931 р. помер Михайло ГАЛУЩИНСЬКИЙ (на фото), командант Легіону УСС, голова Львівської "Просвіти".

26 вересня 1862 р. помер Яків КУХАРЕНКО, наказний отаман Чорноморського козацького війська, письменник.
26 вересня 1890 р. на Черкащині народився Іван ПОЛТАВЕЦЬ-ОСТРЯНИЦЯ (на фото), наказний отаман Вільного козацтва, генеральний писар Гетьмана України, повстанський отаман.

27 вересня 1920 р. Симон ПЕТЛЮРА підписав наказ Головної команди військ УНР про організацію повстання на Правобережній Україні.
27 вересня 1946 р. загинув Юрій ГОРОДЯНИН-ЛІСОВСЬКИЙ, відомий як ГОРЛІС-ГОРСЬКИЙ (на фото), старшина 2-го Запорозького полку Армії УНР, осавул 1-го куреня полку гайдамаків Холодного Яру, письменник.
27 вересня 2005 р. помер бандурист Олексій НИРКО.

28 вересня 1947 р. помер Микола МАТІЙВ-МЕЛЬНИК (на фото), січовий стрілець, референт пропаганди УГА, член ОУН, письменник.
28 вересня 1974 р. помер останній кубанський прем'єр Василь ІВАНІС.

29 вересня 1845 р. народився письменник Іван ТОБІЛЕВИЧ, КАРПЕНКО-КАРИЙ (на фото), драматург, один з корифеїв українського театру.
29 вересня 1866 р. народився Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ, видатний український історик, політичний діяч, письменник, голова Української Центральної Ради.
29 вересня 1897 р. народився Павло ШТЕПА, учасник Визвольної боротьби, член Наукового товариства ім. Тараса Шевченка у Канаді та Української вільної академії наук у Канаді.

30 вересня 1769 р. вісім козаків здобули турецьку фортецю Хотин і захопили 184 гармати.
30 вересня 1876 р. журнал «Київська старовина» вперше опублікував біографію Григорія Сковороди.
30 вересня 1896 р. народився Микола ПАЛІЄНКО, підполковник Армії УНР.
30 вересня 1945 р. – перемога підрозділів УПА під Угневим над військами НКВД.

1 жовтня 1665 р. уродженця Чигирини Петра ДОРОШЕНКА обрано Гетьманом Правобережної України.
1 жовтня 1858 р. народився Адриан КАЩЕНКО, письменник, що оспівував Козаччину.
1 жовтня 1894 р. народилася Харитина ПЕКАРЧУК, начальник санітарного потягу «Запорозької Січі» отамана Юхима Божка.
1 жовтня 1894 р. народився Ананій ВОЛИНЕЦЬ, командир 61-го Окремого гайсинського пішого полку, підполковник Армії УНР.